

KERKBLAD

Jaargang 28 - nummer 15
vrijdag 20 augustus
editie Dokkum e.o.

G eandewei

Foto: Skyler Ewing

Protestantse
Kerk

In triuwke oer de râne

De kloof tussen bestuurders
en 'gewone' kerkgangers

Want hy sil wêze
allyk in geve beam

De Ichtus in het werk
van Jentsje Popma

Column Tettie Stiemsma

In triuwke oer de râne

Fine jimme ek dat de tiid sa hurd giet, foaral ast âlder wurdst?

We seinen lêsten: 'It is noch mar krekt lyn dat it Ald en Nij wie en no rint de simmer alwer op syn ein.' Fakânsjes binne wer om, bern gean wer nei skoalle, noch in pear moannen en de krystbeam stiet wer yn de hûs...

Douwe Draaisma hat der in treffend boek oer skreaun: *Waarom het leven sneller gaat als je ouder wordt*. It kloppet as in bus. Us libbenstrein giet as it spoar en stasjons markearje hoefier oft we binne op de rûte. Oer in oantal wiken ferlit ús jongste soan it âlderlik hûs. Net de ein fan 'e wrâld, hy is op 't lêst al 28, mar dochs: it stasjon fan útstappen komt yn sicht. Ik bin der wol wat raar fan yn it liif. De perioade fan bern yn de hûs is dan foarby. Oan in tiidrek fan benei fjirtich jier komt in ein.

Ik bin even oan it rekkenjen slein: rûchwei fyftjintûzen bôletrompkes smard, likefolle bêden ferskjinne en fyftjintûzen waskmasinen fol wask ophongen en minstens safolle kilo's oan ierappels skylt. Us earste poppe lei op 17 septimber 1982 yn de widze mar no't de lêste fan de seis it nêst ferlit fielt dat dochs wat as in leechte hoewol't in hiele soad pake- en beppesizers ûndertusken op ferskillende stasjons ynstapt binne en faak eintsjes meiride. Noch even oer dat ferlitten fan it nêst. It byld fan de earn komt my yn 't sin, de grutte krêftige rôffûgel mei brede wjukken dy't syn jongen min ofte mear oer de râne triuwt wêrnei't se harren eigen wjukken útslaan moatte. Us Skepper hat it allegearre sa moai betocht en útfierd. Dat te witten jout ek rêst, nei al dy heite- en memmetaken is der in Himelske Heit dy't op alle stasjons oanwêzich is, helpt by yn- en útstappen en sels noch troch de loft mei wjukken fan leafde minskebern omfettet. Ik kin him ek mei in gerêst hert in triuwke jaan.

Meditatie Vrede, wie durft?

Voor wie hem eren is zijn hulp nabij: zijn glorie komt wonen in ons land, trouw en waarheid omhelzen elkaar, recht en vrede begroeten elkaar met een kus, uit de aarde bloeit de waarheid op, het recht ziet uit de hemel toe. (Psalm 85:10-12)
door Jan de Jongh

De Vredeszondag (dit jaar op 19 september in de Vredesweek van 18 t/m 26 september) heeft in de meeste kerken een vaste plaats 'veroverd'. Al taant de belangstelling verontrustend. Het was in de jaren zeventig en tachtig een hele strijd rond de vrede! Er woeden nu nog steeds oorlogen en worden mensen dagelijks bij duizenden gedood/vermoord of verkommeren in de modder van vluchtelingenkampen.

Ver van ons bed? Het is heel zinvol daaraan uitdrukkelijk op een vaste zondag aandacht te besteden. Want waar komen de wapens vandaan? Ook de morele vraag of militaire 'dwang tot vrede' gerechtvaardigd is, mogen we niet buiten de kerkdeur houden.

Het woordje vrede is niet van de lucht. We horen van vredesoverleg, vredesmacht, vrede bewaren en opleggen (peace-keeping en zelfs peace-enforcing) en van de Pax Americana, vrede op z'n Amerikaans. Hoe ziet die vrede eruit en om wiens vrede gaat het?

Pax Romana

Aan het begin van onze jaartelling sprak men van de Pax Romana. De Pax van het Romeinse imperium betekende in de praktijk gewelddadige onderdrukking van alles wat tegen het belang van Rome inging. De dichter Vergilius schreef, dat Rome aan de volken 'de gewoonte van de vrede oplegde (enforcing!). De imperi-

ale strategie was om een 'eigen' regering in de regio's toe te laten, maar die moest wel doen wat in het belang van Rome was. En zo niet: de legioenen stonden klaar.

Die vrede betekent ongeveer 'rust en orde' in een wereld van machtigen en onmachtigen, rijken en armen, uitbuiters en uitgebuitenen. Of ongenuanceerder: vrede is 'geen gedonder en doen wat 'wij' zeggen.'

Sjaloom

Vrede is een hoerawoord: iedereen is er voor. Daarom waren progressieve christenen in de jaren zestig met het Hebreeuwse *sjaloom* in de weer. Maar is dat wel zoveel ondubbelzinniger? Sjaloom roept twee beelden op:

1. Een situatie van permanente harmonie: leeuw en lam slapen in elkaars armen (Jesaja). Sjaloom is dan een toestand waarin voor geschiedenis, revolutie geen plaats meer is. Een droombeeld, dat veel mensen niet in beweging bracht, omdat immers 'de Heer erin zal voorzien'.

2. Sjaloom is voor een christen: 'De bek die kleineert' (Oosterhuis) tot zwijgen brengen en vooral de slachtoffers ontvangen en tot hun recht laten komen. Dáár zullen we voor gaan in de kerk!

Een gezegende start!

Jan de Jongh is emeritus-studentenpastor

Leesrooster

Week 34, 22 t/m 28 augustus

zondag	Zacharia 2:10-17
maandag	Zacharia 3:1-10
dinsdag	Zacharia 4:1-14
woensdag	Zacharia 5:1-11
donderdag	Zacharia 6:1-8
vrijdag	Zacharia 6:9-15
zaterdag	Zacharia 7:1-14

Geandewei 12 t/m 16
zijn nummers voor drie
weken

Week 35, 29 augustus t/m 4 september

zondag	Zacharia 8:1-8
maandag	Zacharia 8:9-17
dinsdag	Zacharia 8:18-23
woensdag	Galaten 3:1-14
donderdag	Galaten 3:15-29
vrijdag	Galaten 4:1-11
zaterdag	Psalm 54

Week 36, 5 t/m 11 september

zondag	Johannes 7:1-13
maandag	Johannes 7:14-24
dinsdag	Johannes 7:25-36
woensdag	Johannes 7:37-52
donderdag	Galaten 4:12-31
vrijdag	Galaten 5:1-12
zaterdag	Galaten 5:13-26

Persoonlijk Macht van de gelovige

In roerige en ook minder roerige tijden wordt macht uitgeoefend om de orde te handhaven, de nodige regels daarvoor te formuleren en een groep of volk te leiden door de tijd. De tiran doet dat ook en maakt vooral slachtoffers. De Heer van de kerk schenkt en offert juist Zichzelf. Zijn macht is liefde.

door Herman F. de Vries

Probleem

Als het minder goed gaat met een volk moet er ingegrepen worden - en liefst zo snel mogelijk. Democratische processen worden soms genegeerd, met het excuus dat de nood situatie een snel en krachtig ingrijpen noodzakelijk maakt. Vaak is daar ook wel begrip voor. Denk aan het voorjaar van 2020, toen corona in ons land om zich heen greep.

Als een land aangevallen wordt, of als zich een financiële crisis voordoet, zal er soms snel gehandeld moeten worden. Ook kerkelijke gemeentes hebben met steeds grotere problemen te maken en kunnen soms amper meer voort. Een gebrek aan vrijwilligers. Een organisatie die niet meer past bij een gemeente die steeds kleiner wordt. Een overmaat aan kerkgebouwen. Financiële tekorten. Het rijtje moeilijkheden is al jarenlang bekend.

Toch hebben deze gemeentes nog een bestuur. Een kerkenraad en een moderamen, pastores die adviseren, en daarnaast nog onafhankelijke adviseurs, vanuit een classis of bijvoorbeeld via het Landelijk Dienstencentrum in Utrecht. De machtigen bedienen de kerk en de kudde. Dat deed Mozes met Aäron en Mirjam al en zo gaat dat nog. Daar is op zich niets mis mee.

Overweging

In meer dan dertig jaar predikantschap op verschillende plekken en dus ook in verschillende tijden, maar wel telkens als predikant op een zekere machtspositie, heb ik de wijze van machtsuitoefening zien veranderen. Gelukkig is het einde niet bereikt en zullen nieuwe tijden volgen met

ook steeds weer andere mensen die aan het roer staan.

De huidige tijd, die natuurlijk ook maatschappelijk bepaald is, baart zorgen. Met maatschappelijk bedoel ik dan wat zich voordoet in de samenleving en in de wereld. Democratische waarden worden wel verdedigd, maar in de nationale en internationale politiek zijn de gewone burgers steeds sceptischer geworden als zij over hun bestuurders moeten oordelen. De toeslagenaffaire in Nederland maakt zichtbaar hoe corrupt en schadelijk machthebbers zich in een democratische setting kunnen organiseren. In een kort artikel moet je grote stappen zetten. Ik nodig u uit

om in deze rustige zomertijd na te denken over de problematiek die ik hier probeer te schetsen, als we de verbinding proberen te maken met de situatie bij u op het werk of met de machtscultuur in de kerk. Ook in besturen van koren, brassbands, sportverenigingen zien we wolven in schaapskleren, vriendelijk ogende dictators, mensen die in ieder geval zich niet laten leiden door liefde, maar uit zijn op bevrediging en realisering van eigen verlangens, dromen en visies. Het volk wordt beperkt geïnformeerd of heeft een informatieachterstand, waardoor eigen waarheden van de één of de ander een destructieve uitwerking kunnen hebben.

Wezenlijke interesse in de ander mist al lang, waardoor die ander overruled wordt en daarmee geminacht. Voor pastorale aandacht hebben de meeste bestuurders natuurlijk geen tijd. Bovendien is het niet de taak waartoe de bestuurder is geroepen. Een excuus om vernietigend te kunnen regeren is snel bedacht.

Afbraak

Gevolg kan zijn dat burgers, leden van verenigingen en gemeenteleden zich steeds minder betrokken voelen bij de beweging waar ze al zo lang deel van uitmaken. De liefde voor het geheel ebt weg. Anderen zijn nog wel betrokken, maar inmiddels boos geworden. Ze uiten die boosheid ook. Bestuurders trekken zich vervolgens terug, verdedigen en beschermen elkaar, worden meer formeel en minder hartelijk.

In politiek Den Haag is aan de orde van de dag wat zich in heel de samenleving als waan van de dag ver-

toont. Velen vragen zich af waar wij als samenleving en gemeentes eigenlijk nog mee bezig zijn. Losgeraakt zijn van de kern - en ook van elkaar - is bouwen op zand. Mensen voelen zich minder gebonden en verbonden en

verdedigen het doordrammen van hun eigen visie in verpakte excuses die nietszeggend zijn als later blijkt dat nóg grotere afstand het resultaat is van hun acties. Het offer waarmee de ander gediend wordt ontbreekt als de macht erop uit is om zichzelf overeind te houden. In de kerk groeit de kloof tussen mensen die de bestuursrol innemen en de gemeenteleden die zich concentreren op de eredienst en geloofsgroei. Soms heeft de één de ander werkelijk niets meer te zeggen.

Opbouw

Het ambt van alle gelovigen is een mooi uitgangspunt voor kerkelijk beleid dat fundament zou kunnen zijn van bestuurlijk handelen in gemeentes. Het priesterschap van alle gelovigen dus. De hand, de voet, het oog en het oor die allemaal van levensbelang zijn in een lichaam dat gezond zal werken.

Hoeveel lichaamsdelen heeft uw gemeente de afgelopen jaren onderweg verloren? Bent u als machthebber vooral gericht op de verdediging van uw eigen positie of hebt u als dienaar van de kerk werkelijk hart voor heel het lichaam? Natuurlijk wordt wel geroepen dat wij hart hebben voor iedereen, maar roepen hoeft niet overeen te komen met wat in de praktijk gebeurt. Machthebbers blijken nog te vaak ook maar gewone mensen te zijn. Machthebbers kunnen leren te die-

nen door eerst Christus te dienen en door Hem Zijn Geest te ontvangen. Liefde wordt ook snel herkend. Net als het tegendeel. Ieder prikt

heel snel en gemakkelijk door een ballon heen. Is het lucht wat overblijft? Of is het de Geest Die je proeven en ontvangen mag en Die ons vormt tot een gezond lichaam en een 'Heer'-lijk volk dat verder reist door de tijd? Oplossingen zijn er niet zomaar. Wij signaleren van alles in deze tijd. Vooral wat het Evangelie al verkondigt: 'Zie toe op uzelf', 'dat u elkaar niet bijt'. Over elkaar oordelen heeft geen zin. Tijd vinden in deze zomer om eens na te denken over dergelijke bijbelteksten wel. Ieder mens en dus ook iedere machthebber dient zichzelf te blijven vormen en toetsen. Soms denken we veel en veel later: 'Ik had het toen anders moeten doen.'

Het zou vriendelijk zijn en goed om dat niet te laat te bedenken, maar in een nieuw kerkelijk seizoen het net over een andere boeg te gooien, opdat er weer een vangst zal zijn, een oogst tot zegen voor heel het volk. De Heer van de kerk waarschuwt. Hij is geen doemdenker. Hij is onze lieve Heer.

Ieder prikt heel snel en gemakkelijk door een ballon heen. Is het lucht wat overblijft? Of is het de Geest Die je proeven en ontvangen mag

Geloofsgetuige

Maximilian Kolbe

'Laat mij zijn plaats innemen.'

* 7 januari 1894, Zdúnska Wola (Pl)

† 14 augustus 1941, Auschwitz

Plaatsvervangning of plaatsbekleding is een veel bediscussieerd thema uit het christelijk geloof. Is Christus niet voor ons gestorven, waardoor wij zondaren de dans van de goddelijke veroordeling ontspringen? Het losgeld is betaald; voel je vrij. Pater Maximilian Kolbe heeft in de hel van Auschwitz met een concrete daad van opoffering een andere diepte aan dit motief gegeven. Vrijspelen uit de dodelijke greep van het kwaad vraagt navolgers van Christus die ook bereid zijn het offer van hun leven te brengen! Een gevangene uit Kolbes barak werd verdacht van een ontsnappingspoging. Als represaillemaatregel veroordeelde de SS tien mannen tot de hongerdood in een bunker. Op dat moment bood Kolbe zich aan als plaatsvervanger voor één van de tien. Hij was tenslotte oud en de andere man had vrouw en kinderen. Het tiental werd op 31 juli 1941 ingesloten. Kolbe hield het uitzonderlijk lang vol. De kampbeulen gaven hem tenslotte een dodelijke injectie. Hij was nog bij bewustzijn.

Raymund Kolbe zou een visioen hebben gehad van de Heilige Maagd Maria. Zij zou hem de opdracht hebben gegeven in te treden bij de Orde der Minderbroeders Conventuelen. Bij zijn intrede nam hij de kloosternaam Maximilian Maria aan. De frater studeerde in Krakau en Rome, promoveerde twee keer, werd tot priester gewijd en stichtte kloosters in Polen, Japan en India. Het Japanse klooster was gevestigd in Nagasaki en bleef overeind bij de Amerikaanse atoombomaanval van 1945. Het Poolse noemde hij Niepokalanow, Stad van de Onbevleete. In 1939 telde het bijna achthonderd bewoners en was daarmee het grootste klooster ter wereld. Het werd een bloeiend centrum van de katholieke media. De broeders hadden er hun eigen medische faciliteiten, brandweer, vliegveld. Kolbe voerde met zijn 'soldaten en ridders van de Onbevleete' een kruistocht tegen alle mogelijke vormen van zonde. Hij ging heftig tekeer tegen vrijmetselarij, communisme, liberalisme, kapitalisme. Ook veroordeelde hij het zionisme. Na de Duitse inval herbergde het klooster zo'n drieduizend vluchtelingen, van wie twee derde joods was. Omdat het verspreiden van anti-naziboodschappen maar doorging werd Kolbe in 1939 gearresteerd. Na zijn tweede arrestatie in 1941 kwam hij in Auschwitz I, het oorspronkelijke concentratiekamp waar 70.000 mensen zijn vermoord, veelal Poolse intellectuelen en Russische krijgsgevangenen. Toen Kolbe in 1982 heilig werd verklaard door de paus was ook Franz Gajowniczek erbij, de man in wiens plaats Maximilian was gestorven. *Harmen Jansen*

Byldspraak - Willem Wilstra

Geef as kryt - Psalm 1

De foto lit in beamstam sjen út it fean by Nij Beets. Faaks al tûzenen jierren âld. In ekspert kin oan 'e hân fan de jierringen gewaar wurde hoe âld. En hy kin sels sjen wat wol of net in groeisum jier west hat. Dat leit by ús minsken wol wat oars; wy bliuwe net allegear like strak. Mar geastlik kinne wy ús mei de jierren wol ûntwikkelje. It giet my om dat âlde hout, sa geef as kryt.

Psalm 1, fersen 2 en 4

*Want hy sil wêze allyk in geve beam
yn goede grûn bewoartele by in stream,
dy't fruchten jout wannear't syn tiden 't sizze,
waans blêden nea ferwylge of ôfwaaid lizze;
hy groei en tiert by rein en sinneljocht:
it giet him goed, 't bedijt al wat er docht.*

*Gjin minske op ierd' kin oan Gods each ûntgean;
Hy sjocht ús hert, Hy wit ús djipst bestean,
De oprjochten wol Er oansjen yn genede,
Hy ken har wei, Hy liedt har ta syn frede,
mar dy't godleas har oerjouwe oan it kwea,
gjin dage wurdt har diel, har wei rint dea.*

(beriming fan Fedde Schurer)

Wylst hiel wat tsjerken harren funksje ferlieze kriget de seal fan de Súdertsjerke (1925) fan Drachten in fikse opknappbeurt.

Yngripend is wol dat de kreaake ferdwynt. En alle banken wurde ferfongen troch stuollen. Preekstoel wurdt praatstoel.

It houtwurk dat loskomt is geef en ferkocht en kin noch wol in minskelibben mei. Troch dy brekkerij komme der ek nuveraardige dingen foar 't ljocht, bygelyks fjouwerkante spikers (smijde), ynkraste nammen yn ferburgen romtes, út 1940 faaks fan ûnderdûkers, ensafuort-hinne.

Monikkenwerk

Bijdragen aan het welzijn van de samenleving

'In één generatie hebben we de oude kerken leeg zien lopen; het is aan onze generatie om zorg te dragen voor de toekomst van dit onvervangbaar religieus erfgoed.' Deze woorden, afkomstig van de toenmalige interimdirecteur van de Stichting Alde Fryske Tsjerken, hebben me mede geïnspireerd om te werken aan een project met de naam Kerk in het Dorp.

door Jolanda Tuma

Hij had zó gelijk! In één generatie is de wereld totaal van gedaante verwisseld, in allerlei opzichten en zeker ook wat betreft de oude kerken. Waar het in mijn kindertijd nog volstrekt vanzelfsprekend was om zondags naar de kerk te gaan, is het tegenwoordig volstrekt vanzelfsprekend om *niet* naar de kerk te gaan. Heel veel oude kerken hebben daardoor hun functie als huis van gebed verloren.

Sinds een jaar of zeven ben ik werkzaam in onder andere drie oude kerken in het noorden van Groningen. De kerken in de drie dorpen maakten destijds deel uit van een protestantse gemeente die bij toerbeurt een dienst hield in een van de kerken. De gemeente werd echter te klein en zocht een fusiepartner. De fusie met een groot buurdorp was een goede zaak, maar betekende ook dat veel kerkenwerk verdween uit de kleine dorpen. Zo werd er niet meer wekelijks een dienst gehouden, maar eens per maand, in één van de drie kerken.

Open en levend

Het project Kerk in het Dorp werd in het leven geroepen om de drie oude kerken, naast de paar kerkdiensten, op andere wijzen open en levend te houden. Zo ontstonden er allerlei activiteiten, zoals concerten. Dat is natuurlijk niet heel bijzonder. Dat gebeurt op heel veel plekken: kerken blijken prachtige podia te zijn voor culturele activiteiten. Wat wél bijzonder was aan dit project was dat er in de loop van de tijd een wisselwerking ontstond tussen de religieuze functie van het gebouw en de meer culturele activiteiten die in de kerken hun weg vonden.

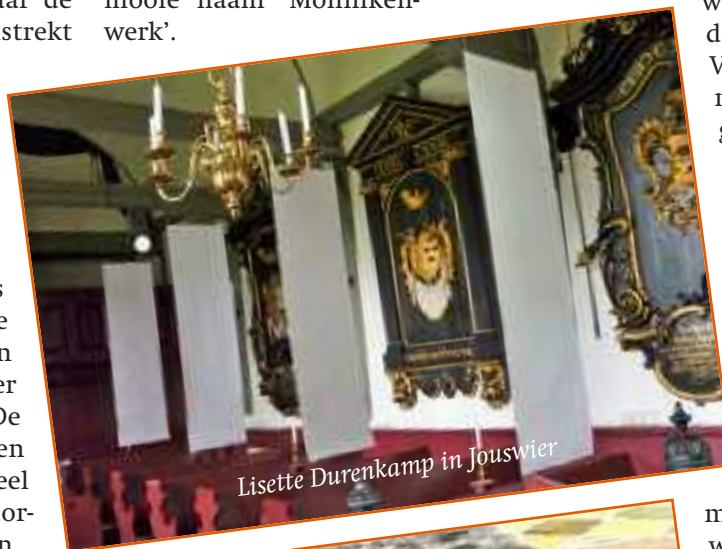
Monikkenwerk

Eén van de voorbeelden van deze wisselwerking is 'Monnikenwerk' dat ontstaan is in de drie kerken van Kerk in het Dorp en dit jaar haar vierde editie beleeft, ook in enkele Friese kerken.

Het begon een jaar of vijf geleden. We waren bezig de kerken open te stellen voor zowel kerkelijke als niet-kerkelijke activiteiten. Op een bepaald moment kwam een vraag voorbij van Anjet van Linge: 'Mijn man en ik zijn kunstenaars en we wonen sinds kort in Den Andel. We hoorden over Kerk in het Dorp en vroegen ons af of we enkele dagen in de kerken zouden mogen werken. We zijn benieuwd wat zo'n ruimte met ons doet. Aan het eind van de dag willen we dan wel gastheer/vrouw zijn.'

Anjet, haar man Marc en ik gingen een kop koffie drinken en binnen korte tijd ontstond

het idee om in de zomermaanden gedurende zes woensdagen de kerken beschikbaar te stellen aan kunstenaars die daar - in de stilte - zouden gaan werken. Het project kreeg de mooie naam 'Monnikenwerk'.

Lisette Durenkamp in Jouswier

Marijk Gerritsma in Wirdum (Gr)

Ina Fekken en Henk Kooi in 't Zandt

In het eerste jaar waren het vier kerken die middels een fietsrondje op een avond prima te bezoeken waren. De volgende jaren kwam er nog een rondje van vijf kerken bij, en dit jaar is er ook een rondje in Noordoost-Fryslân (Oostrum, Jouswier, Aalsum en de Bonifatiuskapel in Dokkum).

Letters hakken

In het eerste jaar zette Anjet een grote steen in één van de kerken waarop de woorden *Kyrie*

eleison stonden geschreven. Gedurende de zes woensdagen hakte ze de letters één voor één uit. *Kyrie* één keer, *Eleison* veertien keer. 's Avonds kwamen er veel bezoekers, zij werden geraakt door de steen met de woorden, maar ook door de ruimte van de kerk. Velen kwamen eigenlijk nooit in de kerk, maar nu dus wel en er kwamen prachtige gesprekken op gang over die woorden, over kerk en geloof die al lang en breed waren verlaten, terwijl die woorden wel degelijk betekenis hielden.

In de enkele diensten die nog in de oude kerken worden gehouden maakt de in wording zijnde kunst altijd deel uit van de overdenking - of er wordt symbolisch ruimte gegeven aan het monnikenwerk. Zo werd dit jaar in de dienst vlak voor de start van het project een kaars aangestoken bij wijze van startmoment. Ik sprak hierbij de volgende woorden uit:

*'Monnikenwerk, leven uit één stuk.
Geconcentreerd, eenvoudig, ongekunsteld.
Laten gebeuren wat gebeurt.
Ruimte voor verlangen, verbinding met de tijd,
de ruimte
en dat wat tijd en ruimte overstijgt.
Steeds opnieuw beginnen.
Kwetsbaar en vrijmoedig.*

*Door het aansteken van een kaars
aan de paaskaars
symboliseren we de verbondenheid;
verbondenheid van wie ons zijn voorgegaan
met ons zoals we hier zijn en met wie na ons
zullen komen.*

*Ieder op eigen wijze vorm vormgevend aan
dat waar ons verlangen naar uit gaat
en wat ons wijst op dat visioen van goedheid,
trouw, recht en vrede.'*

Een andere vraag

Wat mij zo enthousiast maakt over het project Kerk in het dorp, waar dus onder andere Monnikenwerk uit voortgekomen is, is dat we niet langer de vraag stellen 'Hoe kunnen we als religieuze gemeenschap over-eind blijven in de dorpen?' maar dat een andere vraag aan de orde komt, namelijk: 'Hoe kunnen onze gebouwen en onze tradities bijdragen aan het welzijn van onze samenleving, waarbij niet de kaders van de kerk bepalend zijn, maar de mens die leeft in deze tijd. De mens die misschien al lang de kerk als instituut heeft verlaten maar nooit de behoefte aan zorg voor de ziel.'

Jolanda Tuma uit Winsum (Gr) is
vrijgevestigd geestelijk verzorger
en een vaste medewerker van Geandewei

Cursus Theologische Vorming Sneek begint op 28 september

De Oosterkerk

Het seizoen 2021-2022 van de Cursus Theologische Vorming Sneek begint op dinsdag 28 september om 19.30 uur in de Oosterkerk, Leeuwarderkade 18, Sneek. Na een kennismaking met de docenten en de vakken die zij geven is er een gastcollege door Kick Bras

over 'Het bezielde landschap'. Belangstellenden zijn van harte welkom. Van hen wordt een financiële bijdrage gevraagd van vijf euro. Tijdens deze avond kan men zich nog aanmelden voor de cursus. Die is op tien dinsdagavonden in 2021 en tien in 2022, steeds in Bogerman, Hemdijk 2, van 19.00 tot 22.00 uur. Tijdens de schoolvakanties zijn er geen lessen. De cursus bestaat uit een cyclus van drie jaar waarin jaarlijks in september kan worden ingestapt. Deelname kost 210 euro per jaar, wie dit bedrag niet kan betalen kan mogelijk een beroep doen op het cursistenfonds. Op www.tvg-sneek.nl staat informatie over de vakken en de docenten, aanmelden kan via info@tvg-sneek.nl

Concert 'As the leaves fall' in Sint Michaelkerk Harlingen

De Michaelkerk

De Leeuwarder Bach Vereniging en Schola Liturgica Leeuwarden o.l.v. Geke Bruining geven een najaarsconcert op 11 september 2021 in de Sint Michaelkerk, Zuiderhaven 75, Harlingen. Ooit was het de bedoeling om in mei 2020 ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding een bevrijdingsconcert te geven. Door corona kon dat niet doorgaan. Ook 75+1 jaar bevrijding kon niet gevierd worden met een concert, maar de uitvoerenden hopen dit goed te kunnen maken met dit najaarsconcert. Het staat in het teken van vrijheid, verantwoordelijkheid en vooruitzien. En ook een vleugje weemoed. Er worden werken uitgevoerd van H. Parry, H. Darke en Kim André Arnesen.

Naast de koorzangers van de Leeuwarder Bachvereniging en Schola Liturgica Leeuwarden hoort u: Agnes van Laar (sopraan), Theo Jellema (orgel) en Roel Sluiter als spreker. Informatie op leeuwarderbachvereniging.nl Kaarten kosten 10 euro en worden verkocht in de kerk zelf.

Kunstenaar op naar de honderd De Ichthus in drie werken van

Bij de 99e verjaardag van Jentsje Popma is gevraagd naar het particuliere bezit van zijn kunstwerken. Hierop kwamen meer dan 100 reacties met foto's en beschrijvingen van meer dan 250 bekende en onbekende, vergeten en verloren gewaande kunstwerken. Een aantal van de aangemelde kunstwerken is opgenomen in de zomertentoonstelling in de Grote Kerk in Leeuwarden, die ter gelegenheid van de honderdste geboortedag van Popma op 30 september a.s. georganiseerd is door de Commissie Kerk en Kunst, samen met de Stifting Nijkleaster.

door Alex Riemersma

Eén van de reacties maakte melding van een werkje dat bij hen thuis 'te pronk' hangt: een 'Ichthus', afbeelding van een vis, oeroud symbool van Christus. De inzender vermoedde dat het een schaalmodel van gebakken klei is 'van een groter wandobject, dat vroeger ergens in Leeuwarden hing, wellicht in het Bonifatius-hospitaal.'

Diakonessenhuis

Dit klopt voor een deel. Jentsje Popma heeft inderdaad een groot 'Ichthus'-wandrelief van bijna 2 meter breed en 130 cm hoog gemaakt van zwartbakkende chamotteklei. Het is geschonken door de Koninklijke Maatschappij voor Geneeskunde (afd. Friesland Noord) als wandrelief voor de nieuwe kindervleugel aan het Diakonessenhuis. Het heeft aan de buitenmuur van gele baksteen gehangen tot de fusie van 1987. In het jaarverslag over 1961 van het Diakonessenhuis wordt noch de kunstenaar noch de schenker vermeld. Er staat bij 'Bijzonderheden' alleen maar: 'Ons gebouw werd dit jaar aanmerkelijk verfraaid dankzij enige giften gedaan bij de opening van de nieuwe kinderafdeling. Op 6 juni 1961 werden de muurschildering in de kinderafdeling en een plastiek in de buitenmuur van de afdeling ingewijd.'

In deze Ichthus is de verbeelding van een verpleegkundige en een zieke persoon verwerkt. Wij denken dan onmiddellijk aan het verhaal van de Barmhartige Samaritaan. Het is het beeldmerk van het Diakonessenhuis geworden, dat ook in jaarverslagen en op menukaarten gebruikt werd. Ook in het jubileumboek dat bij het honderdjarig bestaan van het Diakonessenhuis (1980) geschreven is door H.W. Keikes, is het Ichthus-beeldmerk ge-

bruikt, maar zonder toelichting. Het was kenmerkend tot een collectief én anoniem cultuurgood geworden. Het element van collectief cultuurgood wordt nog versterkt doordat deze grote 'Ichthus' er in de loop van de jaren (tot 1987) vele kleine visjes bijgekregen heeft. Bij gelegenheid van hun pensionering kregen medewerksters een kleine Ichthus van gebakken klei, naar keuze in de kleur blauw, rood of bruin. Als de voorraad op was, werden er weer nieuwe vissen bijgebakken. Dit beeldmerk is ook gebruikt voor speciale spelden en zelfs op asbakjes en rolcentimeters. Er moeten dus nog vele 'Diakonessenhuis-visjes' rondzwemmen – enkele ervan zijn te bewonderen in de vitrine van de tentoonstelling. Hopelijk kunnen oud-medewerkers van het Diakonessenhuis er nog eens wat meer over vertellen. Immers, ook dat is genieten van de kunst: het doorvertellen van de verhalen die erbij horen.

Deze 'Ichthus' heeft vele jaren op een betonnen sokkel in de tuin van Triotel (later: MCL) gelegen. De directie van het MCL heeft onlangs besloten de wandrelief weer een prominente plek te geven in de nieuwbouw. Hierdoor wordt niet alleen Jentsje Popma geëerd, maar wordt de 'Ichthus' opnieuw als cultureel erfgoed gepositioneerd op een locatie waarvoor het bedoeld was.

Paardenbloem

Het beeldmerk van de Ichthus vormt ook het hart van het betonnen wandplastiek 'Paardenbloem'/'Hynstebloem', dat Jentsje Popma in 1958 gemaakt heeft voor de kweekschool Mariënborg aan Achter de Hoven in Leeuwarden. Dit kunstwerk was bij de nieuwbouw van Comenius op de plek van de oude kweekschool/

Het Ichthus-wandrelief dat Jentsje Popma maakte voor het Diakonessenhuis is te zien op de tentoonstelling in de Grote Kerk in Leeuwarden

Jentsje Popma

Het grote wandreliëf in het UWV-gebouw aan de Tesselschadestraat in Leeuwarden

Pedagogische Academie als overcompleet weer teruggekomen in zijn atelier aan de Potmargewâl. In 2015 heeft Jentsje Popma zijn atelier en alle kunstwerken die nog in zijn bezit waren, geschonken aan Nijkleaster. Een genereus gebaar! Twee jaar eerder al had hij de 'Hynstebloom' geschonken als gebaar van bemoediging en betrokkenheid. Dit beeld past zó goed bij het doel van Nijkleaster, dat deze paardenbloem gekozen is als basis voor het nieuwe logo. De vis in het hart van de paardenbloem wijst naar de centrale missie van Nijkleaster: "Ruimte voor God, om mens te worden." De cirkels rondom de 'Ichthus' wijzen op de verschillende kringen van betrokkenheid bij Nijkleaster. De kernwoorden zijn: stilte, bezinning, verbinding.

Paardenbloem/Hynstebloom en de symboliek die Nijkleaster daaraan verbindt in het nieuwe logo (onder)

Jonas in de walvis

Het beeldelement van de Ichthus-vis kunnen wij ook terugzien in het grote wandreliëf in het UWV-gebouw aan de Tesselschadestraat in Leeuwarden. Het kunstwerk bestaat uit 24 halve schijven: 5 buiten het gebouw en 19 binnen. Buiten is het 175 cm breed en de 19 schijven binnen meten samen 620 cm. Het is een zeppelin-achtig wandplastiek dat Jentsje Popma bij de bouw van het GAK in 1973 heeft gemaakt. Met de rechte en gebogen lijnen heeft het de vorm van een geabstraheerde vis. Hij heeft er zelf geen naam aan gegeven. Toen het GAK in 2002 veranderde in het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen), zijn de oorspronkelijke kleu-

ren wit en beige overgeschilderd in de blauwe bedrijfskleur van het UWV. Sindsdien staat het bij de medewerkers en bezoekers bekend als 'De blauwe vis'.

Dan is het nog maar één stap om de vis met de twistvorm 'Jonas in de walvis' te noemen. De bijbelse profeet Jona was opgeslokt door een grote vis. Jonas bad God om redding en de

vis spuwde hem uit op het droge. Het element 'uitspuwen' wordt in dit kunstwerk concreet verbeeld doordat de kop van de vis (de spuw-mond) zich buiten het gebouw bevindt en het lichaam van de vis binnen een 'twist' vertoont. Dit leidt ons tot de associatieve interpretatie dat Jonas model staat voor de cliënten van het GAK en later van het UWV. Zij bevinden zich door de vele ambtelijke schijven soms in een benarde toestand, maar zij kunnen - met uitredding - ook weer veilig op het droge terecht komen en hun levensreis vervolgen.

De tentoonstelling in de Grote kerk in Leeuwarden is gratis te bezoeken tot en met 2 oktober (www.grotekerkleeuwarden/kerk-kunst). Het boek 'Jentsje Popma - kunstenaar met een missie' (met 75 afbeeldingen) kost 24,90. Werken van Jentsje Popma zijn te koop tijdens de verkooptentoonstelling in de kerk van Jorwert op zaterdag 9 en zondag 10 oktober (www.nijkleaster.frl/jentsje-popma-100).

Alex Riemersma is voorzitter van de Stifting Nijkleaster

Diversen

Workshops over effectieve inzet van de Actie Kerkbalans

In augustus en september biedt het Team Fondsenwerving van de dienstenorganisatie op diverse plaatsen in het land workshops 'Actie Kerkbalans' aan. Op 13 en 14 september zijn ze in De Fontein in Leeuwarden. De workshops zijn bedoeld voor kerkrentmeesters en andere betrokkenen bij Actie Kerkbalans. In de workshop delen de fondsenwerfers hoe ze tegen de uitvoering van Actie Kerkbalans aankijken. Wat de kracht is en wat goed gaat. En waar ze kansen zien om dingen te verbeteren en de inkomsten te verhogen. De avonden beginnen om 18 uur met een maaltijd. De workshops beginnen rond 19 uur en eindigen rond 21.30 uur. Per gemeente kunnen er twee deelnemers komen. Deelname is gratis, maar aanmelding via protestantsekerk.nl/nieuws/volgeen-workshop-actie-kerkbalans-en-verbeter-de-resultaten-van-actie-kerkbalans-in-uw-gemeente is wel noodzakelijk. Er zijn per locatie twaalf tot zestien plekken beschikbaar.

Kerkrentmeesters komen met kerkelijke online-marktplaats

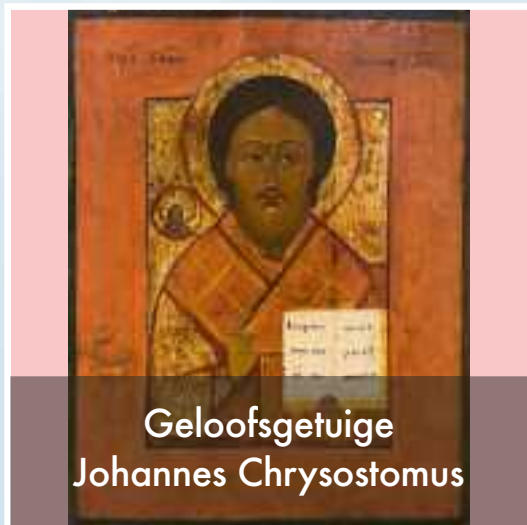
De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer heeft kerkmarkt.nl opgezet, een marktplaats waar kunnen kerken hun overvloedige kerkelijke goederen kunnen aanbieden, waar andere kerken dan weer gebruik van kunnen maken. Het doel van de kerkmarkt is om waardevolle kerkelijke goederen te behouden en een nieuwe (lieft kerkelijke) bestemming te kunnen geven. Het gaat om een uitbreiding van de orgelbank van de VKB die al sinds 1999 bestaat. Inmiddels zijn er ook al zaken als kerkbanken en -stoelen, preekstoelen, opnameapparatuur en liedboeken van eigenaar gewisseld. De kerkmarkt kent de rubrieken religieus erfgoed (waardevolle kerkelijke goederen van vijftig jaar en ouder), diensten, kerken & gebouwen en interieur & inventaris en de orgelbank. De kerkmarkt is bestemd voor specifieke kerkelijke goederen en niet voor bijvoorbeeld de restverkoop van een eerder gehouden rommelmarkt. Het aanbieden van goederen is gratis, uitgezonderd het aanbod voor de rubriek orgelbank. De aangeboden goederen blijven in principe beschikbaar totdat ze zijn verkocht of overgedragen. Het aanbieden van goederen kan door middel van een webformulier. www.kerkmarkt.nl.

VOLGENDE KEER in G eandeweï

In machtich moaie
dei op de Waadsee

Geloofsgetuige
Johannes Chrysostomus

Waar komt mijn hulp vandaan?

